

Statsligt byggesystem truer universitetet

Folketinget investerer milliarder i nye bygninger på Københavns Universitet. Men pengene bliver ikke brugt effektivt nok, fordi universitetet er underlagt et statsligt system, der er dyrt og skaber afstand til forskere og studerende

Af Ralf Hemmingsen

Bragt i Information, 16.09.2013

Københavns Universitet undergår i disse år en kæmpe forvandling. 'Gamle KUA' på Islands Brygge og de brutalistiske betonkasser ved Fælledparken bliver erstattet af moderne campusbygninger. Det nye KUA er allerede ved at komme til syne. Og i grænselandet mellem Østerbro og Nørrebro investerer Folketing og private fonde milliarder i en ny vidensby. To gule kæmpekraner er begyndt på det tunge arbejde bag den røde Panum-bygning på Tagensvej. Et skilt viser, hvad vi har i vente: Mærsk Bygningen, hvis navn røber medgiveren, vil rejse sig i 15 etagers højde, opført til sundhedsvidenskabelig topforskning. Indeni det nyeste tekniske isenkram. Udenom et venligt ansigt til off entligheden – en grøn park, som hundeluftere og joggere gerne må indtage side om side med studerende og forskere.

I år er det 100 år siden, Danmarks største naturvidenskabsmand ændrede vores opfattelse af verden for bestandigt. Niels Bohr præsenterede sin atommodel. Timingen kunne ikke være bedre, da Folketinget i juni formelt lagde pengene på bordet til en Niels Bohr-bygning til naturvidenskaberne på Jagtvejen. Men selv om de nye bygninger nok skal gøre København endnu mere attråværdig for alverdens forskere og studerende, bruger Folketinget ikke skatteydernes penge klogt.

Incitament til at bygge dyrt

Problemerne ligger i det besynderlige system, som hedder Statens Ejendomsadministration – eller SEA i jargonen. Det er nemlig staten, der bygger og ejer bygninger, som universitetet lejer. Systemet er galt på mindst tre måder.

For det første er det dyrt. Lejen, som universitetet betaler, er markant højere end på det private marked. KU bruger 20 procent af sit budget på bygningerne – eller mere end 1,5 milliarder kroner hvert år. Det er skønne spildte off entlige kræfter i krisetider. Hvorfor er lejen så høj? Forklaringen skal findes i den samfundsøkonomisk tvivlsomme logik, som SEA drives af. I princippet har staten incitament til at bygge så dyrt som muligt, fordi huslejen bliver udregnet efter byggeprisen. I dag ender huslejen i statskassen. Omvendt vil universitetet have noget for pengene, så lejen ikke løber løbsk.

For det andet bliver brugernes behov ofte glemt i et tungt ministerielt system. SEA-ordningen forvaltes ikke engang i universiteternes 'eget' ministerium, Uddannelsesministeriet, men i Bygningsstyrelsen, som ligger under Klimaministeriet. Hver gang, der skal flyttes en dør, skal Bygningsstyrelsen give grønt lys. Når staten som bygherre altid er mellemmand, svækkes den direkte forbindelse til studerende og forskere. Det er uheldigt, særligt på et universitet hvor arbejdsforhold og teknisk isenkram har en udløbsdato, der rykkes hastigt frem i takt med nye landvindinger. I en ny undersøgelse lavet af Magisterforeningen svarer de studerende, at fysiske faciliteter er den vigtigste faktor i et godt studiemiljø. Omvendt kan et dårligt studiemiljø få konsekvenser for færdiggørelsen af studiet. Samtidig er gode fysiske arbejdsforhold, der følger forskningens tempo en vigtig del af forskernes arbejdsmiljø.

Sammenstyrtningsfare

For det tredje er der ikke penge nok til at holde bygningerne i ordentlig stand. På Københavns Universitet mangler der vedligeholdelse for to milliarder kroner – tage, vinduer, facader. Et efterslæb der er mere end tredoblet, siden SEA-ordningen startede i 2001. Igen og igen kan statens eget byggetilsyn notere sure smileyer om de samme slemme skader. For eksempel er der sat et hegn rundt om Datalogisk Institut, fordi man frygter, at facaden kan falde ned på forbipasserende.

Klimatiltag har det statslige system heller ikke penge til, endda selv om statens bygninger er kommet ind under Klimaministeriet efter en ressortændring. Så Københavns Universitet har selv betalt de initiativer, der har nedbragt energiforbruget med 20 procent på fem år. I februar tog Københavns Universitet konsekvensen og søgte om selveje hos uddannelsesministeren. Københavns Universitet vil gerne selv bestemme, hvad, hvornår og hvordan vi bygger og vedligeholder. Med selveje vil vi indføre det sunde samfundsøkonomiske princip om, at den, der bestemmer, også betaler. Selveje er ikke en fremmed fugl i den danske uddannelsesverden, men en kendt ordning, som to universiteter allerede har: Danmarks Tekniske Universitet og Copenhagen Business School.

Da gymnasier og professionshøjskoler i 2007 fik mulighed for selveje, begrundede daværende undervisningsminister Bertel Haarder det med, at »ledelsen og medarbejderne kender de daglige udfordringer og behov«, og at det »ikke længere er politikerne på amtsgården, der udstikker kursen«. Den begrundelse er stadig holdbar. For nylig var det festdag på Københavns Universitet. Ved immatrikulationen blev der indskrevet et rekordantal nye studerende. For første gang var vi rykket ud på Frue Plads for at sige velkommen og give de mange nye studerende det symbolske rektorhåndtryk. Normalt foregår ritualet i festsalen, men gulvet derinde er fra Kierkegaards tid og var ved at bryde sammen pga. de mange glade studerende.

KU vil gerne give dem håndslag på, at vi værner om de akademiske dyder: Sandhedssøgen, selvstændig og kritisk stillingtagen. Kort sagt en universitetsuddannelse af høj kvalitet. Men et statsligt byggesystem undergraver universitetet og den fysiske forvandling af arbejdsmiljø og studiemiljø. Derfor vil KU gerne have bygningssejere.